

Het Centrum voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik: what's in a name?

PHILIP VERHOEVEN^a
IVO AERTSEN^b

- ^a Secretaris, Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en aan de occasionele redders en Verantwoordelijke, Juridisch Secretariaat, Centrum voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik (2012-2017) (Corresp.: philip.verhoeven@just.fgov.be).
- ^b Gewoon hoogleraar, Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven en Lid, Permanente Arbitragekamer inzake Seksueel Misbruik (2012-2016)

1. INLEIDING

Op 25 april 2017 werd het eindverslag (*Parl. St., Kamer, 2014-2015, nr. 0767/004*) van het Wetenschappelijk Comité van het Centrum voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik voorgesteld aan de parlementaire opvolgingscommissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk en besproken met de leden van de opvolgingscommissie.

Samen met de tussentijdse verslagen van 2012, 2013 en 2014 en de verslagen over de werkzaamheden van de parlementaire Bijzondere Commissie (2010-2011) zal dit gedurende lange tijd de enige informatie zijn die beschikbaar is over de werking van het Centrum voor Arbitrage inzake Seksueel Misbruik (hierna Centrum voor Arbitrage), te meer daar de dossiers van het Centrum voor Arbitrage overgedragen worden naar het Rijksarchief en pas over 30 jaar beschikbaar zullen zijn voor wetenschappelijk onderzoek.

In tien hoofdstukken worden in het eindverslag de belangrijkste aspecten van het Centrum voor Arbitrage besproken: de ontstaansgeschiedenis van het Centrum voor Arbitrage (hoofdstuk 1), de hoofdkenmerken van het Arbitragereglement (hoofdstuk 2), de organen van het Centrum voor Arbitrage (hoofdstuk 3), de interpretatie van het Arbitragereglement (hoofdstuk 4), de types van procedures en ontwikkelde modellen (hoofdstuk 5), het verloop van de procedure (hoofdstuk 6), statistieken (hoofdstuk 7), commentaren en beoordeling (hoofdstuk 8), de archivering (hoofdstuk 9) en besluit (hoofdstuk 10). Tot slot wordt een reeks belangrijke documenten (24) als bijlage toegevoegd.

Hierna wordt (kort) ingegaan op deze hoofdstukken.

2. OPRICHTING VAN HET CENTRUM VOOR ARBITRAGE (HOOFDSTUK 1)

Vooreerst wordt de voorgeschiedenis samengevat, met name de initiatieven inzake de behandeling van klachten van seksueel misbruik die in België door de kerkelijke overheden werden genomen vanaf 2001: de oprichting en werking van de Commissie Halsberghe, de Commissie Adriaenssens, de onthullingen inzake de bisschop van Brugge in april 2010, de daaropvolgende massale meldingen door slachtoffers en ten slotte de stopzetting van de werkzaamheden van de Commissie Adriaenssens wegens inbeslagname van de dossiers.

Op 28 oktober 2010 ging de Kamer van volksvertegenwoordigers over tot de instelling van de 'Bijzondere commissie betreffende de behandeling van seksueel misbruik en feiten van pedofilie binnen een gezagsrelatie, inzonderheid binnen de Kerk'. Haar opdracht bestaat er (hoofdzakelijk) in na te gaan hoe de Kerk en de Staat de feiten van seksueel misbruik hebben behandeld en hoe de slachtoffers werden opgevangen, suggesties te formuleren, ook op wetgevend vlak, en eigen oplossingen aan te reiken om de relatie te verbeteren tussen het gerechtelijk apparaat en de organisaties die de belangen van de slachtoffers behartigen.

Op 31 maart 2011 formuleerde de Bijzondere Commissie een reeks aanbevelingen en stelde aan de kerkelijke overheden voor concreet vorm te geven aan de bereidheid tot het

dragen van een morele verantwoordelijkheid en tot schadevergoeding door mee te werken aan procedures voor een scheidsgerecht, hetgeen de Kerk aanvaardde.

Een comité, bestaande uit personen aangewezen door de kerkelijke overheden en door de Kamer van volksvertegenwoordigers, kwam bijeen om een Centrum voor Arbitrage op te richten. Dit comité stelde een Arbitragereglement op (*Parl St.*, Kamer, 2010-2011, nr. 0520/005), dat werd voorgelegd aan de Bijzondere Commissie – de latere Opvolgingscommissie – en dat na bespreking werd aangenomen door de Bijzondere Commissie en door de autoriteiten van de Kerk.

3. HOOFDKENMERKEN VAN HET ARBITRAGEREGLEMENT (HOOFDSTUK 2)

Het Centrum voor Arbitrage werd opgericht om de slachtoffers van verjaarde feiten van seksueel misbruik een middel te geven om hun leed erkend te zien en, indien gewenst, een billijke financiële compensatie te verkrijgen. Als gevolg van de verjaring van de feiten konden de slachtoffers immers niet terecht bij de gewone hoven en rechtbanken; er restten hen twee mogelijkheden:

- ofwel konden zij voorrang geven aan een oplossing binnen de Kerk door zich aan te melden bij één van de interne opvangpunten.
- ofwel deden zij beroep op een onpartijdig en onafhankelijk organisme: het Centrum voor Arbitrage.

Merk op dat in tegenstelling tot de kerkelijke opvangpunten het Centrum voor Arbitrage slechts een tijdelijke organisatie was. Het zou niet langer bestaan als nodig was om alle aanvragen, die tot 31 oktober 2012 werden ingediend, af te handelen. Dit betekent echter ook dat slachtoffers van seksueel misbruik gepleegd door een priester, zich later nog steeds kunnen wenden tot een kerkelijk opvangpunt.

3.1. *Eén toegangspunt, meerdere ‘oplossingen’ mogelijk*

Het Centrum voor Arbitrage werd geconcipeerd als een portaal met één enkel toegangspunt, maar met verschillende mogelijkheden tot oplossing: de arbitrage zelf, de verzoening of de bemiddeling.

3.2. *Pluridisciplinariteit*

Het Arbitragereglement voorzag in de pluridisciplinaire samenstelling van zowel de Permanente Arbitragekamer (procedure verzoening) als de scheidsgerechten (procedure arbitrage).

3.3. *Toepassingsveld van het Arbitragereglement*

Het toepassingsveld van het Arbitragereglement wordt afgebakend door drie objectieve criteria: het betreft verjaarde feiten van seksueel misbruik (a), gepleegd op een minderjarige (b), door een priester van een Belgisch bisdom of door een lid van een religieuze congregatie of orde die in België is gevestigd (c).

a. Verjaarde feiten van seksueel misbruik

Enkel verjaarde feiten van seksueel misbruik kwamen in aanmerking. De Permanente Arbitragekamer diende dus dossier per dossier na te gaan, alvorens een aanvraag ontvankelijk te verklaren, of de feiten verjaard waren.

Deze vereiste hield in dat er geen enkele rechtsvordering meer kon worden ingesteld met betrekking tot de verjaarde feiten jegens de vermeende pleger (als begunstigde van het recht op strafrechtelijke verjaring). Er diende gezorgd te worden voor een herstel in de waardigheid van de slachtoffers zonder hierbij de rechtswaarborgen en de grondrechten die van openbare orde zijn in het gedrang te brengen, omdat in het strafrecht de regels aangaande de verjaring van openbare orde zijn.

Om deze reden verzeckerden meerdere bepalingen in het Reglement de vertrouwelijkheid van de arbitrageprocedure: het doel ervan was niet de goede naam van de Kerk te vrijwaren. De geheimhoudingsplicht had enkel betrekking op de elementen aan de hand waarvan de dader van de verjaarde feiten van seksueel misbruik zou kunnen worden geïdentificeerd. De geheimhoudingsplicht belet(te) een slachtoffer echter niet openbaar te verklaren dat de Kerk het seksueel misbruik en het daaruit voortvloeiende leed heeft erkend, noch te laten weten dat een verzoening tot stand is gekomen of dat een arbitrale uitspraak is gewezen, noch het bedrag van de verkregen compensatie mee te delen.

b. Slachtoffers die minderjarig zijn op het ogenblik van de feiten

Alleen minderjarige slachtoffers kwamen in aanmerking. Merk hierbij op dat de leeftijdsgrens in 1990 gewijzigd werd door de wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar en dat voordien feiten gepleegd tot de leeftijd van 21 jaar in aanmerking kwamen. Slachtoffers die op het ogenblik van de feiten meerderjarig waren en die onder het statuut van verlengde minderjarigheid waren geplaatst of personen met een ernstige mentale achterstand kwamen niet in aanmerking.

Bepaalde verwanten van een slachtoffer, dat overleden is door zelfdoding, konden een aanvraag indienen indien de aangeklaagde feiten van seksueel misbruik op het minderjarige slachtoffer de doorslaggevende oorzaak waren van de zelfdoding.

Tot slot moesten de aangeklaagde feiten zich hebben voorgedaan na 31 december 1945.

c. Gepleegd door een priester

Het Centrum voor Arbitrage hield zich enkel bezig met feiten van seksueel misbruik die zijn gepleegd door een priester van een Belgisch bisdom of een lid van een in België gevestigde congregatie of religieuze orde. Dit houdt in dat bijvoorbeeld feiten gepleegd door een priester van een Congolees bisdom, op retraite in België, niet in aanmerking kwamen, maar dat feiten gepleegd door een Belgische priester tijdens een scoutstrip naar Oostenrijk wel in aanmerking kwamen.

3.4. Bewijsvoering

Aangezien de aangevoerde feiten noodzakelijkerwijze verjaard moeten zijn en ze dus per definitie oud zijn, werd op het vlak van de bewijsvoering door het Arbitragereglement in een zeer grote soepelheid voorzien.

De vermeende pleger van het seksueel misbruik kon niet optreden als verweerder:

- ofwel was de dader overleden;
- ofwel was de dader nog in leven maar beschermd door de verjaring;
- ofwel was de dader nog in leven, maar waren de betichte feiten niet noodzakelijk verjaard: in dat geval vielen zij onder de uitsluitende bevoegdheid van de hoven en rechtbanken van de gerechtelijke macht.

Een rechtspersoon (de stichting van openbaar nut ‘Dignity’) werd opgericht door de bisschoppen en religieuze oversten met machtiging het kerkelijk gezag te vertegenwoordigen in de procedures voor het Centrum voor Arbitrage. Dit was nodig omdat de Kerk in België geen rechtspersoonlijkheid heeft enerzijds en anderzijds om de identificatie van de verweerder te vergemakkelijken. De rechtspersoonlijkheid maakte het ook mogelijk om slachtoffers via een gecoördineerde procedure (financieel) tegemoet te komen.

In het eindverslag wordt vermeld dat een in leven zijnde dader die beschermd werd door de verjaring niet kon gevraagd worden te verschijnen. Hierbij wordt voorbijgegaan aan artikel 8.5. van het Arbitragereglement dat bepaalde dat de aangewezen dader gehoord kon worden over zijn versie van de aangevoerde feiten. Van deze door het Arbitragereglement voorziene mogelijkheid werd slechts één keer gebruik gemaakt en dit op vraag van de pleger.

3.5. Bewijs van feiten van seksueel misbruik

Volgens het Arbitragereglement moeten de feiten van seksueel misbruik worden bewezen door de aanvrager of *“minstens een hoge graad van waarachtigheid hebben, die geen redelijke twijfel toelaat”*. Voorts dient de aanvrager *“relevante bijkomende omstandigheden, zoals zijn leeftijd op het ogenblik van de feiten en de duur in de tijd van de feiten, te bewijzen”*.

Wat de aard van de verwachte bewijzen betreft, neemt het Arbitragereglement evenwel een realistisch standpunt in, dat rekening houdt met de dramatische aard van de feiten, hun anciënniteit en de gevorderde leeftijd van de meeste aanvragers. Zo bepaalt artikel 6.1., tweede lid, dat *“het bewijs van de feiten kan geleverd worden door vermoedens en getuigenissen, waarover de arbiters soeverein oordelen, en door schriftelijke bekentenissen en rechterlijke uitspraken”*.

In de praktijk evenwel was de bewijsvoering in alle gevallen, buiten deze waarin een vonnis of schriftelijke bekentenissen en getuigenissen voorhanden waren, beperkt tot het nagaan of in de desbetreffende tijdsperiode een door het Arbitragereglement voorziene geestelijke de feiten gepleegd kon hebben en dienden de aanvragers op hun woord geloofd te worden, omdat door het verstrijken van de tijd elke bijkomende vorm van bewijs van de feiten de facto onmogelijk was geworden.

3.6. Bewijs van schade en van het oorzakelijk verband

De financiële compensatie van een rechtstreeks slachtoffer is afhankelijk van de ernst van de feiten van seksueel misbruik en wordt onderverdeeld in vier categorieën. Aan elke categorie is een maximumbedrag voor de financiële compensatie gekoppeld. Aldus beschikken de leden van de Permanente Arbitragekamer en de arbiters over een beoordelingsmarge waardoor zij met alle omstandigheden van de zaak rekening kunnen houden.

De financiële compensatie volgens deze categorieën is:

Categorie 1: maximaal 2.500 euro

- aanranding van de eerbaarheid zonder geweld of bedreiging

Categorie 2: maximaal 5.000 euro

- aanranding van de eerbaarheid met geweld of bedreiging, of
- aanranding van de eerbaarheid zonder geweld of bedreiging op een minderjarige onder 16 jaar of op een minderjarige met bijzondere kwetsbaarheid

Categorie 3: maximaal 10.000 euro

- verkrachting

Categorie 4: maximaal 25.000 euro

- aanranding of verkrachting, die, gezien de ernst, de langdurigheid of de bijzondere omstandigheden van het seksueel misbruik, als uitzonderlijk dient te worden beschouwd en die heeft geleid tot een aantoonbare buitengewone schade waarvan het causaal verband met het seksueel misbruik is bewezen.

Het Reglement bepaalt dat, in geval van zelfdoding van het rechtstreekse slachtoffer, de aanvrager die een onrechtstreeks slachtoffer is en handelt in de zin van en binnen de voorwaarden omschreven in het Reglement (artikelen 4.1, derde lid, en 6.2, derde lid), een financiële compensatie kan verkrijgen tot een maximum van 7.000 euro.

De indeling in categorieën is een manier van kwantificering van het geleden nadeel. In praktijk echter zorgde de ruime formulering van categorie 4 ervoor dat vele slachtoffers hun persoonlijke ervaring in deze categorie situeerden. Uit de cijfers van hoofdstuk 7 van het eindverslag blijkt echter dat uiteindelijk slechts 3,94% van de slachtoffers in categorie 4 geplaatst werden, tegenover 36,29% in categorie 3. Eén en ander leidde tot ongenoegen en onbegrip bij sommige slachtoffers in de zin van een niet-erkenning van de ernst van de hen overkomen feiten.

4. ORGANEN VAN HET CENTRUM VOOR ARBITRAGE (HOOFDSTUK 3)

Het Centrum voor Arbitrage bestaat uit de volgende onderdelen: het Wetenschappelijk Comité, de Permanente Arbitragekamer, de arbiters (of scheidsrechters) en het juridisch secretariaat.

4.1. Het Wetenschappelijk Comité

Het Wetenschappelijk Comité bestond uit twee personen aangewezen door de kerkelijke overheden en twee personen aangewezen door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Zijn opdrachten waren:

- Opstellen van het Arbitragereglement;
- Samenstelling en installatie van de Permanente Arbitragekamer;
- Opstellen van de lijsten met de namen en de tarieven van de arbiters;
- Interpretatie van het Arbitragereglement door het uitbrengen van advies op vraag van de Permanente Arbitragekamer of van een scheidsrecht;
- Opstellen van een model van proces-verbaal van minnelijke schikking;
- Communicatie over de werkzaamheden van het Centrum voor arbitrage aan de opvolgingscommissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers.

4.2. De Permanente Arbitragekamer

De Permanente Arbitragekamer werd pluridisciplinair samengesteld en bestond uit drie juristen, twee personen met ervaring in de medische zorgsector en twee personen met ervaring in de welzijnssector of de criminologie.

De taken van de Permanente Arbitragekamer waren:

- Controle van de ontvankelijkheid van een aanvraag;
- Poging tot verzoening van de partijen;
- In voorkomend geval, doorsturen naar arbitrage of bemiddeling;
- Controle van de arbitrageprocedure.

Hoewel er door de opstellers van het Arbitragereglement vanuit gegaan werd dat de rol van de Permanente Arbitragekamer over het algemeen beperkt zou blijven tot een summier onderzoek van de aanvragen en een poging tot verzoening, bleek reeds bij de eerste behandelde dossiers dat de Permanente Arbitragekamer een centrale rol zou spelen en in sterke mate kon bijdragen tot een efficiënte en humane behandeling van de aanvragen. De Permanente Arbitragekamer stond er op de partijen te ontvangen, aangezien men er van uitging dat de slachtoffers persoonlijk gehoord willen worden. Tijdens deze ontmoetingen met het slachtoffer en de vertegenwoordigers van de Kerk (zie verder) werd een gesprek op gang gebracht waar wederzijds kon geluisterd worden en standpunten vergeleken. Zodoende werd de grote meerderheid van dossiers in deze fase van verzoening afgehandeld, waarbij ook een financiële tegemoetkoming werd bepaald. In het eindverslag wordt de aandacht gevestigd op het succes van deze methode: 504 verzoeningen tegenover 3 arbitrale beslissingen. Het kwam dus uiterst zelden tot een procedure voor een scheidsgerecht dat 'het geschil beslecht'. Het begrip 'arbitrage', waaraan ook het Reglement zo veel aandacht besteedde, bleek uiteindelijk haast niet van toepassing te zijn op de werking van het Centrum.

Bij het succes van deze verzoeningsgerichte afhandeling mag echter niet voorbijgegaan worden aan het feit dat het Reglement arbitrage uitsloot wanneer de vermeende pleger overleden is én er geen geldige bekentenissen voorhanden zijn. Aangezien de meerderheid van de plegers inmiddels overleden was, bleek om die eenvoudige reden in de meeste gevallen de weg naar een arbitrale oplossing uitgesloten te zijn.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de financiering van de Permanente Arbitragekamer (presentiegelden en reiskosten van haar leden): het Centrum voor Arbitrage moest worden gefinancierd met overheidsgeld en niet door de Kerk, om te voorkomen dat de leden ervan zouden worden verdacht niet onafhankelijk of niet onpartijdig te zijn. Om principiële redenen moest met andere woorden worden voorkomen dat de Permanente Arbitragekamer werd gefinancierd door één van de partijen en dat de werking ervan, om redenen van doeltreffendheid, zou kunnen worden aangetast of zelfs helemaal in het gedrang gebracht door een eenzijdige stopzetting van de financiering ervan.

Als gevolg echter van het grote aantal dossiers en de veelvuldige samenkomsten is het door de minister van Justitie toegekende budget (10 000 euro per werkingsjaar) ontoereikend gebleken en hebben de kerkelijke overheden bijgedragen tot de financiering van de Permanente Arbitragekamer.

4.3. De arbiters

In het eindverslag wordt in hoofdstuk 3 niet verder ingegaan op de arbiters.

In de hier bedoelde procedure bestond een scheidsgerecht of arbitraal college uit drie arbiters, onder wie een voorzitter. De aanvrager (slachtoffer) en de verweerder (het orgaan 'Dignity' als vertegenwoordiger van de Kerk) moesten elk vrij een arbiter kiezen uit een van de drie door het Wetenschappelijk Comité opgestelde lijsten: een lijst van personen met ervaring in de zorgsector (artsen, psychologen, psychiaters en psychotherapeuten), een lijst van personen met ervaring in de welzijnssector (zij moeten beschikken over een titel of bewezen ervaring op het gebied van criminologie, victimologie, herstelrecht of sociale bijstand) en een lijst van juristen (die een getuigschrift moeten voorleggen van nuttige ervaring op het gebied van rechterlijke of arbitrageprocedures). Uit die lijst van juristen wordt de voorzitter van het scheidsgerecht gezamenlijk door beide partijen gekozen.

In slechts drie dossiers werd dus een beroep gedaan op arbitrage.

4.4. Het Juridisch Secretariaat

Het Juridisch Secretariaat (één persoon voltijds vrijgesteld) stond in voor de ontvangst en opvolging van de aanvragen, het beheer en coördinatie van de dossiers, de organisatie van de zittingen van de Permanente Arbitragekamer en het Wetenschappelijk Comité en de opvang van de slachtoffers bij het verschijnen voor de Permanente Arbitragekamer en doorheen het verloop van de procedure.

5. DE INTERPRETATIE VAN HET ARBITRAGEREGLEMENT DOOR HET WETENSCHAPPELIJK COMITÉ (HOOFDSTUK 4)

Het Arbitragereglement vertrouwde het Wetenschappelijk Comité de taak toe om bepalingen van het Arbitragereglement te interpreteren en, zo nodig, aan te vullen door niet gereguleerde vragen te beslechten. De Permanente Arbitragekamer heeft zes vragen om advies gesteld aan het Wetenschappelijk Comité die aanleiding gaven tot evenveel adviezen.

De adviezen nr. 1 en nr. 2 betreffen de samenstelling van de Permanente Arbitragekamer in het kader van voornamelijk de verzoeningsontmoetingen met de partijen (artikel 2.2. van het Arbitragereglement). Krachtens artikel 2.2., derde lid, van het Arbitragereglement diende de Permanente Arbitragekamer met minstens vijf leden te vergaderen. Door het grote aantal aanvragen konden niet alle dossiers binnen een redelijke termijn behandeld worden en een ontmoeting met vijf leden kon door de slachtoffers ook als extra belastend ervaren worden. De Permanente Arbitragekamer stelde daarom het Wetenschappelijk Comité de vraag welke opdrachten toevertrouwd konden worden aan drie (of twee) van haar leden. Het Wetenschappelijk Comité maakte daarop een onderscheid tussen rechtsprekende beslissingen en beslissingen van administratieve aard, waardoor drie (of twee) leden een poging tot verzoening konden ondernemen (d.w.z. de partijen ontmoeten) die conform het Arbitragereglement nadien door minstens vijf leden bekrachtigd diende te worden. Hierdoor kon de Permanente Arbitragekamer zich opsplitsen en binnen eenzelfde tijdspanne meer slachtoffers ontmoeten waardoor binnen een redelijke termijn tegemoet kon gekomen worden aan de verwachtingen van de slachtoffers.

De adviezen nr. 3 en nr. 4 handelen over de verlenging van de indieningstermijn voor 'conservatoire' aanvragen (artikel 5.2.2. en 5.2.3. van het Arbitragereglement). De slachtoffers hadden geen andere mogelijkheid dan hun aanvragen in te dienen vóór 31 oktober 2012. Daarenboven mochten zij, in toepassing van het subsidiariteitsbeginsel, geen partij zijn in een andere hangende procedure voor dezelfde feiten. Maar, als uitzondering op deze bepaling, konden de slachtoffers een aanvraag ten bewarende titel indienen in twee hypothesen: (artikel 5.2.2.) indien zij, om redenen eigen aan het procesverloop, niet tijdig afstand hebben kunnen doen van de door hen ingestelde burgerlijke procedure; (artikel 5.2.3.) indien zij vrezen dat de strafrechtelijke procedure waarin zij zich burgerlijke partij hebben gesteld, verjaard zou beschouwd worden na 31 oktober 2012. In beide uitzonderingsgevallen echter diende de Permanente Arbitragekamer te beslissen over de ontvankelijkheid van een dergelijke aanvraag ten bewarende titel, uiterlijk op 31 juli 2013. In het advies nr. 3 oordeelde het Wetenschappelijk Comité op vraag van de Permanente Arbitragekamer dat de termijn vermeld in de artikelen 5.2.2. en 5.2.3. van het Arbitragereglement verschoven werd tot 31 juli 2014. In zijn advies nr. 4 heeft het Wetenschappelijk Comité een nieuwe verlenging van de termijn toegestaan tot 31 juli 2015. Wel werd gepreciseerd dat deze termijn als een maximumtermijn moest beschouwd worden, m.a.w. de Permanente Arbitragekamer diende te beslissen over de ontvankelijkheid van deze aanvragen voor 31 juli 2015.

Het advies nr. 5 betrof de 'ad hoc' verzoeningen (artikel 8.2.1., 12.1.5° en 16 van het Arbitragereglement). Het was in juli 2015 nog steeds onmogelijk om te beslissen over de ontvan-

kelijkheid van een dertigtal aanvragen bedoeld in artikel 5.2.3. van het Arbitragereglement (aanvragen ingediend ten bewarende titel omwille van een procedure aanhangig bij een strafrechtbank), maar de termijn waarbinnen de Permanente Arbitragekamer moest beslissen over de ontvankelijkheid van deze aanvragen was door advies nr. 4 een ultieme keer verlengd geweest tot 31 juli 2015, zonder mogelijkheid tot verder uitstel. De Permanente Arbitragekamer vroeg aan het Wetenschappelijk Comité of zij met betrekking tot die aanvragen de partijen mocht uitnodigen teneinde een poging te ondernemen tot een verzoening ‘ad hoc’. In het geval van een verzoening stelde de Permanente Arbitragekamer voor om de partijen een protocol te laten ondertekenen, waardoor de verzoening aan twee bijkomende voorwaarden onderworpen werd: namelijk een opschortende en een ontbindende voorwaarde. De opschortende voorwaarde houdt in dat de overeenkomst pas uitgevoerd kan worden nadat er beslist zal zijn over de verjaring, terwijl de ontbindende voorwaarde inhoudt dat, indien beslist zou worden dat de feiten niet verjaard zouden zijn, de overeenkomst als niet bestaande wordt beschouwd. Het Wetenschappelijk Comité ging hierop positief in.

Advies nr. 6 werd uitgebracht over de archivering van de dossiers van het Centrum (artikel 16 van het Arbitragereglement).

Zie *infra* bij de bespreking van hoofdstuk 9.

6. TYPES VAN PROCEDURES EN ONTWIKKELDE MODELLEN (HOOFDSTUK 5)

In hoofdstuk 5 wordt nader ingegaan op de door het Arbitragereglement voorziene types van procedures. Het Centrum voor Arbitrage werd immers opgevat als een portaalsite met één toegang die de bezoeker begeleidt naar de eigenlijke arbitrage, de verzoening of de bemiddeling.

Er wordt verwezen naar de inleiding van het Arbitragereglement waar deze verschillende procedurevormen gedefinieerd worden als volgt:

‘Arbitrage’ is een procedure om een geschil te laten beslechten, buiten de gewonehoven en rechtbanken om, door een beroep te doen op onafhankelijke arbiters die aangeduid worden omwille van hun expertise in de materie. Hun beslissing (of arbitrale uitspraak) is bindend voor de partijen.

‘Bemiddeling’ is een procedure waarin een derde, onafhankelijke en onpartijdige persoon (de bemiddelaar) van de partijen de opdracht krijgt om hen te helpen om tot een minnelijke regeling te komen. De bemiddelaar heeft niet de bevoegdheid om aan de partijen een bepaalde oplossing van het geschil op te leggen.

De ‘verzoening’ is een stap binnen de arbitrageprocedure waarbij de personen die werden aangewezen om een uitspraak te doen, op tegensprekelijke wijze pogen de partijen ertoe te brengen hun geschil via dialoog te beslechten, zodat het tot een regeling kan komen die de beide partijen tevreden stemt. In het raam van hun taak hebben de verzoeners een actieve rol in de dialoog tussen de partijen en kunnen zij een voorstel tot regeling formuleren.

In geen enkel dossier hebben de partijen om de aanwijzing van een externe bemiddelaar verzocht. In slechts drie dossiers werd een scheidsgerecht aangezocht te beslissen omdat de partijen niet tot een minnelijke regeling konden komen. Van de overblijvende aanvragen kwam in 504 gevallen een verzoening tot stand. De resterende aanvragen werden om verschillende redenen beëindigd (afstand, niet ontvankelijk, ...).

7. VERLOOP VAN DE PROCEDURE (HOOFDSTUK 6)

In hoofdstuk zes wordt eerst het kader geschetst en wordt nadien het verloop van een ontmoeting verder verduidelijkt, waardoor inzicht wordt verworven in de dagdagelijkse werking van de Permanente Arbitragekamer.

Gedurende ongeveer vier jaar vonden in de Permanente Arbitragekamer maandelijks op vaste dagen (in de praktijk: wekelijks) gesprekken plaats tussen slachtoffers en vertegenwoordigers van Dignity. Deze gesprekken vonden plaats in de lokalen van de Koning Boudewijnstichting. Deze gesprekken werden door twee of drie leden van de Permanente Arbitragekamer voorbereid en (be)geleid. Tijdens deze gesprekken werden de slachtoffers in een aantal gevallen bijgestaan door familieleden, hulpverleners en/of advocaten. Voor de gesprekken werd ruimschoots tijd voorzien, zodat er per dag slechts drie tot vijf ontmoetingen ingepland werden.

In het eindverslag wordt vervolgens op concrete wijze het verloop van een gesprek weergegeven. Er wordt verduidelijkt hoe de omstandigheden werden gecreëerd voor een maximale ondersteuning van het slachtoffer: het neutrale kader (de Koning Boudewijnstichting), de wijze van verwelkoming, de toelichting die aan het slachtoffer gegeven wordt over de rol van het Centrum en het verloop van het gesprek, de tijd die uitgetrokken wordt voor een (vaak zeer emotioneel) gesprek en de luisterbereidheid van de leden, de informatie van Dignity over het door hen gevoerde onderzoek naar de pleger en de feiten, het uitdrukken van vragen en verwachtingen, het aanbieden en aanvaarden van excuses, het door de leden van de Permanente Arbitragekamer geformuleerde voorstel voor een minnelijke regeling en de toelichting hierbij, de mogelijkheid tot verdere hulpverlening via de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg.

Zoals uit een aantal getuigenissen van slachtoffers blijkt (in het eindverslag), is de rol van de leden van de Permanente Arbitragekamer aanzienlijk geweest, met name de persoonlijke aanpak en de erkenning die aan slachtoffers geboden werd. Hierdoor kon een klimaat van dialoog tot stand gebracht worden. Daarnaast moet ook de rol van de kerkelijke vertegenwoordigers (Dignity) benadrukt worden. Strikt juridisch gezien, en mede wegens het overlijden van de meeste plegers, hadden zij als tegenpartij in een groot aantal dossiers een ander standpunt kunnen innemen met betrekking tot de bewijsvoering en de indeling in categorieën. De slachtoffers werden echter geloofd op basis van hun geloofwaardig verhaal en de door hen aangereikte informatie.

8. STATISTISCHE INFORMATIE OVER DE PERMANENTE ARBITRAGEKAMER, DE AANVRAGERS, DE AANGEDUIDE PLEGER, DE FEITEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK EN DE RESULTATEN VAN DE PROCEDURE (HOOFDSTUK 7)

De cijfers kunnen hier niet weergegeven worden, maar toch verdienen enkele gegevens het kort onder de aandacht gebracht te worden. Zo waren er in totaal 628 aanvragen, waarvan 71% ingediend door Nederlandstaligen. Bijna 80% van de aanvragers waren mannen. Er werden slechts vier dossiers ingeleid wegens zelfdoding door het rechtstreekse slachtoffer. De meeste aanvragen behoorden tot categorie 2 (zie *supra*: nr. 14), 25 slachtoffers ontvingen minder dan 2.501 euro, terwijl 20 slachtoffers meer dan 10.000 euro ontvingen. In ongeveer 80% van de aanvragen werd een financiële vergoeding toegekend, goed voor bijna 3 miljoen euro. In een aantal dossiers bedroeg de doorlooptijd bijna 4 jaar. 75% van de Franstalige dossiers werd afgesloten binnen de 18 maanden, voor de Nederlandstalige dossiers waren hiervoor 24 maanden nodig.

Om een vollediger beeld te krijgen van de problematiek van historisch seksueel misbruik binnen de Kerk, dienen ook de cijfers van de Opvangpunten van de Kerk bestudeerd te worden.¹

¹ <https://www.kerknet.be/seksueel-misbruik-melden>.

9. GETUIGENISSEN VAN SLACHTOFFERS (HOOFDSTUK 8)

In hoofdstuk 8 werd ervoor gekozen om ruimte te bieden aan de getuigenissen van de slachtoffers zelf.

Uiteraard werd een selectie gemaakt, maar er werd over gewaakt om de diversiteit van reacties aan bod te laten komen: de ontgoocheling van sommigen wier wonden nog te vers zijn, of de teleurstelling wegens de beperkte financiële tegemoetkoming, maar ook de erkentelijkheid van de (meeste) slachtoffers die uiteindelijk, na vele tientallen jaren, een plaats gevonden hadden om hun verhaal te brengen en om geloofd te worden.

10. ARCHIVERING (HOOFDSTUK 9)

Wegens het strikt vertrouwelijke karakter van de verzoenings- en arbitrageprocedure, werd op het einde van de werkzaamheden door de Permanente Arbitragekamer een model van archivering van de dossiers uitgewerkt, dat naderhand door het Wetenschappelijk Comité werd neergelegd in de vorm van een reglement (Advies nr. 6). De oorspronkelijke dossiers worden overgedragen aan het Algemeen Rijksarchief van België en de informatica- en andere gegevens worden vernietigd. De procedure en wijze van archivering worden bepaald in het reglement. Pas na 30 jaar kunnen de dossiers onder strikte voorwaarden geconsulteerd worden, uitsluitend voor wetenschappelijke doeleinden.

11. KORTE BALANS (HOOFDSTUK 10)

De opstellers van het eindverslag zijn zich bewust van de relativiteit van de criteria om succes te meten in dergelijke procedures. Toch wordt de eindbalans als positief beschouwd, mede op basis van de volgende elementen: het feit dat er slechts in drie dossiers een eigenlijke arbitrage nodig was en het overgrote deel van de aanvragen kon afgehandeld worden met een verzoening en onderlinge financiële regeling; het serene klimaat waarbinnen het Centrum voor Arbitrage kon werken en de positieve medewerking van de Kerk; de interdisciplinaire samenstelling van de Permanente Arbitragekamer en haar coherente, informele en herstelgerichte aanpak; en ten slotte de rol van de omkaderende organen zoals het Juridisch Secretariaat, het Wetenschappelijk Comité en de parlementaire Opvolgingscommissie.